

Stockholms Stadsbyggnadsnämnd

Box 8314
104 20 Stockholm

Detaljplan för nytt kårhus och entré vid Stockholms universitet i Frescati i Nationalstadsparken på del av Norra Djurgården 1:48 i Stockholm, Dp 1997-01066-54

Stadsbyggnadskontoret har föreslagit ny detaljplan Dp 1997-01066-54 för nytt kårhus och entré vid Stockholms universitet i Frescati i Nationalstadsparken på del av Norra Djurgården 1:48.

1 *Förbundet för Ekoparken (FFE)*

Förbundet för Ekoparken är en paraplyorganisation med 45 organisationer som förenas i ambitionen att värna, vårda och visa det samlade kungliga parklandskapet Nationalstadsparken - Ekoparken. Förbundet har varit verksamt som förbund sedan 1992.

2 *Historik*

Tid efter annan har Djurgårdsmarken upplåtits för bebyggelse. Genom att hamnen tidigt växte till kom Norra Djurgården att bebyggas mer än Södra Djurgården. Mellan KTH och riksmuseet växte gradvis ett institutionsbälte fram som ytterligare förstärktes av att universitetet flyttade ut till Frescati i början på 60-talet. Sedan 1960-talet har expansiva planer tagit form, plötsligt blandades i Frescati Bloms hus och pittoreska villor med de modernistiska sk Blåhusen. I samband med Byggnadsstyrelsen och VBB-Viak:s plan för Frescati 1989 kom ett förslag på en ny stor utbyggnadsetapp. Denna plan innehöll såväl kontor, bostäder som nya institutioner. Denna storskaliga plan blev den tändande gnistan för det folkliga motståndet. Ideella krafter reagerade. Världsnaturfonden startade Projekt Ekoparken WWF april 1991 och medlemmar från det nybildade Norra Djurgårdens vänner bjöd in andra miljöföreningar i grannskapet (1991-05-14) vilket sedan blev början till Förbundet för Ekoparken. Det var särskilt den stora utbyggnaden kring Bergiusvägen och Torphagen som stod i blickpunkten den gången, men överhuvudtaget var KBS-VBB-Viak:s plan en företeelse som miljörelsen ställde sig mycket negativ till. Sedan följde några hektiska kampår om marken som dock slutade med att Stockholm och Sverige fick världens första nationalstadspark, även kallad Ekoparken. De flesta byggen låg nere under perioden utom just i Frescati.

3 *Begäran om kårhus*

Kåren har sått sitt kårhus vid Holländargatan vilket givit en grundplåt för ett nytt kårhus.

Av studentkåren får man intrycket att det är lättare att förhandla fram ett nytt bygge i nationalstadsparken än att få en överenskommelse med Akademiska Hus som tillgodoser kårens husbehov. Studentkåren anser sig ha försökt förhandla med Akademiska Hus men misslyckats. De allmänna utrymmen som Akademiska Hus disponerar i Allhuset används till annat än kårhusfunktioner, trots att Ralph Erskine ritat Allhuset för att rymma just kårhusfunktioner.

4 *Problem*

Grundläggande problem i Frescati är:

- för många verksamma; studerande, forskare, lärare, administratörer, universitet har växt över breddarna,
- ständigt byggande med dålig helhetsverkan,
- för dålig samverkan mellan studenternas behov och Akademiska Hus prioriteringar.

Idag uppges ca 40 000 vara verksamma i Frescati inkl studerande, forskare, lärare, administratörer. 32 000 studenter är inskrivna vid universitetet. Detta är något helt annat än de ca 15 000 studenter som

universitetet planerades för på 60-talet. Universitet har vuxit över bräddarna med avigsidor som anonymitet, vandalisering, stölder, köer, trängsel som följd. Universitet skulle må bra av att bantas. En överföring till ett universitet söder om stan skulle förbättra den regionala balansen.

De ständiga byggena gör att området hela tiden känns som en byggarbetsplats, vilket gör området otrivsamt. Många av byggnaderna har en intressant särart, men helheten har blivit synnerligen oharmonisk. Uppenbart har av kostnadsskäl en del fasader och tak fått en "lågbudgetutformning". I Frescati har det intensiva byggandet gjort att platsens ursprungsvärden försvunnit i en omfattning som är ofattbar. Södra husen utplånade 6 professorsvillor, experimentalfältets anläggningar och många grova djurgårdsekar. Campusfältet har successivt krympt. I och med att Geohuset skadade alla platsens värden (experimentalfält, ekar/biologisk mångfald, campus) så borde man insett att Frescati redan då blivit fullbyggt och mer därtill. Men den insikten saknas.

Det kan vara intressant att notera vad Universitetet skrev när propositionen om nationalstadsparken kom 1993/94 som det återges i remissammanställningen:

”Universitetets campusområden utgörs av byggnader i park där omsorg om parklandskapet varit och är ett viktigt planeringsmål. Utöver redan nu beslutade nybyggnader - kemiskt övningslaboratorium, geovetenskaparnas hus, aulan och Fysikcentrum i Albano - har Stockholms universitet inga planer på ytterligare stora byggnader i Frescati. Ökade lokalbehov skall tillgodoses genom att befintliga byggnader utnyttjas.”

Det citerade remissvaret visar att insikten har funnits, men försvunnit. Eftersom det inte finns någon vilja till förståelse att området är färdigbyggt blir Frescati ett snabbt växande problemområde och orsak till kommande konflikter med lagen om nationalstadsparken.

4 *Invändningar från FFE*

FFE har följande invändningar mot ett nytt kårhus.

- En översiktsplan för Stockholms del av nationalstadsparken och en långsiktig lokalförsörjningsplan för universitetet är en förutsättning för att kunna ta ställning till enskilda byggen
- De föreliggande förslaget skadar natur- och kulturlandskapet och är därmed olagligt
- Något behov av ett nytt kårhus finns inte - befintliga byggnader räcker

Översiktlig planering måste föregå detaljplaner

När Riksdagen 1994 instiftade lagen om nationalstadsparken förutsatte riksdagen att de berörda kommunerna skulle genomföra en översiktlig planering som skulle ligga till grund för skyddsåtgärder och bedömningar av kompletteringar av bebyggelse. Denna översiktliga planering har ännu inte – sju år efter beslutet - kommit till stånd. Förutsättningar saknas därför för detaljplaneläggning av valda delar av parken.

Universitetets planer är utomordentlig avgörande för bevarandet av parkens värden. Nya planer väcks ideligen, planer som tidigare ansetts oförenliga med bevarandet av landskapets värden. Därför måste även universitetets långsiktiga lokalplanering läggas fast och finnas med i beslutsunderlaget som en förutsättning. Detta måste ske innan nya detaljplaner i universitetsområdet tas fra.

Förslaget skadar landskapet och är olagligt

Det befintliga förslaget inkräktar på landskapsrummet. Därmed avser vi dalgången från Roslagsvägen in mot Laduviken. Tidigare utbyggnader av universitetet har i hög grad våldfört sig på landskapets värden. Dalgången har – med undantag för bensinstationen – lämnats intakt. Att därför nu lägga en byggnad i detta dalstråk är utomordentligt olyckligt och i varje fall måste göras med yttersta omsorg om miljön i vid bemärkelse. Vi finner att skadan på natur- och kulturlandskapets värden av det föreliggande förslaget är så

stora att förslaget är olagligt. Med vissa modifieringar, som preciseras nedan, kan förslaget kanske göras acceptabelt.

Något behov av ett nytt kårhus finns inte - befintliga byggnader räker för att inrymma kårhus

För FFE är det en självklarhet att Studentkåren ges rimliga förhållanden inom universitetsområdet. Ett primärt ansvar för detta faller på Stockholms Universitet och Statliga Akademiska Hus i Stockholm AB, och borde därför ha varit tillfredsställt i den genomförda lokalutredningen. Att behovet inte täckts på 40 års tid talar för att behovet inte prioriterats. Kompletteringar av bebyggelseområden av så stor omfattning som det här är fråga om och för nya ändamål är heller inte förenligt med lagens syften.

5 *5 Modifiering av det föreliggande förslaget*

De väsentliga värdena gäller Laduviksstråkets dalgång. Idag utgör Blå husen och den framförliggande parkeringsplatsen ett stort intrång i detta landskap. De Blå husen har med tiden kommit att bli ett stycke arkitekturhistoria och kan möjligen på den grunden anses tillhöra kulturvärdena. Parkeringsplatsen har få försonande drag och överensstämmer inte med arkitekten David Helldéns förslag.

För att återskapa landskapets värden och för att inte göra större skada än nödvändigt på de Blå husens arkitektur måste följande modifieringar av förslaget göras:

- 1) Avståndet för huvudhuset till Fiskartorpsvägen ökas med 8 meter
- 2) Översta våningen på huvudhuset – den glasade och starkt lysande – tas bort
- 3) Parkeringen läggs i huvudsak under jord
- 4) En kraftig trädrad planteras utefter husets södra sida och parkeringsanläggningen, själva parkeringsanläggningen förses med vegetation

6 *Slutsatser*

- FFE motsätter sig att en detaljplan tas fram för ett nytt kårhus i Frescati så länge översiktsplan för nationalstadsparken och långsiktig lokalförsörjningsplan för universitet saknas.
- Om en detaljplan ändå antas för ett nytt kårhus måste lokalprogrammet bantas och huset anpassas till landskap och kringliggande arkitektur på det sätt som angivits ovan under punkt 5.

Richard Murray,
ordf Förbundet för Ekoparken